

Täysistunto

Tiistai 26.10.2021 klo 13.59—18.38

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 186/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.35 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 21—25 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta ehdotetaan tämän vuoden alusta voimaan tulleen tutkimus- ja kehitystoiminnan lisävähennyksen kolminkertaistamista ja voimassaolon jatkamista vaikuttavuuden ja ennakoitavuuden lisäämiseksi — siis olemassa olevan vähennyksen ikään kuin kolminkertaistamista, sen merkityksen ja volyymin kasvattamista ja samalla voimassaolon pidentämistä. Tavoitteena on edesauttaa osaltaan tk-toiminnan rahoitusuran nostamista kohti 4 prosentin osuutta bruttokansantuotteesta, johon tunnistan kyllä eduskunnan puolueiden laajasti sitoutuneen.

Esityksen mukaan lain määritelmät täyttävälle hyväksyttävälle tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoille myönnettäisiin ensi vuoden alusta alkaen 150 prosentin lisävähennys nykyisen 50 prosentin lisävähennyksen sijaan. Lain voimassaoloaika ehdotetaan pidentäväksi samalla vuoden 27 loppuun. Voimassaoloajan pidentämisen vuoksi lain nimeä ehdotetaan muutettavaksi uusiksi voimassaolovuosiksi vastaavaksi.

Lisäksi tässä esityksessä ehdotetaan varainsiirtoverolakiin tehtäväksi tekninen korjaus, jotta sähköinen tiedonantomahdollisuus koskisi myös varainsiirtoverolaissa tarkoitettuja päätöksiä ja asiakirjoja.

Esitys liittyy vuoden 22 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait tulisivat voimaan vuoden 22 alusta, ja niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 22 toimitettavassa verotuksessa.

Pidän, arvoisa puhemies, tätä esitystä tärkeänä ja hyvänä. Odotuksia laajempiinkin veroratkaisuihin tki-toiminnan osalta on varmasti olemassa, mutta pidän erittäin hyvänä tätä nyt voimaan saatettua 50 prosentin vähennystä tk-toiminnasta, nyt vielä tämän esityksen mukaan siihen tehtävää merkittävää taloudellista lisäsausta verovähennyksen 150-pro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

senttisena satsauksena ja myös ennen kaikkea tähän tki-toiminnan luonteeseen vahvasti liittyvän pitkäjänteisyyden vuoksi sitä, että se on voimassa vuoden 27 loppuun. Eli ne yksityisen rahan panokset, yritykset, jotka laittavat itseään likoon ja haluavat kehittää uutta, tietävät, että tämä yhteiskunnan tuki on mahdollista saada ei vain täksi tai ensi vuodeksi vaan näköala on pidempi, ja se jos mikä on tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tärkeää, kun kaikki ei aina onnistu tai kaikki ideat eivät kertaheitolla ole menestystarinoita. On tärkeää, että tässä on riittävän pitkä aikakaari myöskin, jotta voidaan sitten arvioida — me taas puolestaan yhteiskunnallisina päättäjinä — että ovathan tämä verovähennys ja tavallaan taloudellinen panostus, nämä kaikki panokset verotuksen kautta tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja yrityksille, tutkimuslaitoksille, yhteistyökumppaneille ja koko tälle kentälle varmasti oikeansuuntaisia, oikein kohdennettuja ja varmasti vaikuttavia. Siihenkin tarvitaan riittävän pitkä aikajänne.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Essayah poissa. — Edustaja Viitanen.

15.38 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten kuulimme, tässä olemassa olevaa etuutta hieman vielä parannetaan, eli tämä lisävähennysmäärä nousee merkittävästi, vähennysprosentti 50:stä 150:een, ja todellakin voimassaoloaikaa vielä sitten suunnataan eteenpäin. Ideanahan tietenkin on juuri mainittu lisääntyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta ja yhteistyö sitten yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa tämän osalta.

Myös minä tiedän, että tämä on varsin toivottu ja nähty hyvänä. Tietenkin kun Suomella on hyvä ja tärkeä kunnianhimoinen tavoite edistää kaiken kaikkiaan t&k-osuutta bruttokansantuotteesta merkittävästi, niin kyllähän tämänkaltaisia kannustimia kieltämättä tarvitaan, ja itse näen tämän myönteisenä ja tärkeänä. Sitten tavallaan, kun sanotaan, että hallitus ei koskaan mitään tee, mielestäni tämä nyt on jälleen kerran yksi konkreettinen teko, jolla sitten kuitenkin voidaan rakentaa tulevaisuuttamme ja osaamistamme ja pärjäämistämme maailmalla.

Tietenkin aina sitten kolikon toinen puoli on se, että kun verohelpotuksia annetaan, niin onhan niillä jonkin verran vaikutusta myös verotuottoon. Tällä kertaa on arvioitu, että tämän korotuksen vaikutus olisi miinus 11 miljoonaa ja sitten vielä pidennyksen vaikutus olisi noin miinus 19 miljoonaa. Tietenkin on tärkeää sitten se seuranta, mitä valiokunnassakin edellisellä kerralla, kun tämän teimme, alleviivasimme, että on hyvä nähdä, mitä tämä tuottaa, ja varsinkin juuri sitten se yhteys, että kun näitä panostuksia, jotka ovat tarvittavia ja merkittäviä ja myönteisiä, tehdään, että niillä olisi myös sitten vastaavia tuloksia. Se on myös tärkeä asia.

Kuten sanottu, tämäkin on meillä jaostossa käsittelyssä. Tämähän on sillä tavalla varmasti hyvä käsitellä, kun myönteistä esitystä tämä edustaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Marttinen.

15.41 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Kiitoksia ministerille tämän hallituksen esityksen esittelystä, ja kuten tässä myös verojaoston puheenjohtaja toi esille, niin käytännössä nyt siis esitetään laajennettavaksi jo voimassa olevaa säännöstä yrityksen tutkimuslaitokselle tehtävään alihankintalaskuun liittyvästä vähennyksestä. Nyt kuitenkin on minusta tärkeää käydä tässä vähän laajemmaltikin läpi tätä meidän t&k&i-kokonaisuutta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

verotuksen osuutta siinä. Me tiedämme sen, että tämänkaltaisen vähennys soveltuu tai kohdistuu kovin huonosti esimerkiksi pk-yritysten käyttöön. Tämähän käytännössä kuitenkin tarkoittaa sitä, että tällaista vähennystä on huomattavasti helpompaa käyttää suuremman yrityksen kuin taas sitten vastaavasti pienemmän yrityksen, jos ja kun tämän vähennyksen piiriin eivät esimerkiksi kohdistu yrityksen omat, suorat t&k&i-menot, mitä taas tämä ei siltä osin käsittele.

Nyt oikeastaan kysymyksen kuuluu ministerille: Kun teidän hallituksenne on puhunut aika paljon tästä tavoitteesta, että meidän t&k&i-menot suhteessa bruttokansantuotteeseen pitäisi nostaa sinne 4 prosenttiin tulevaisuudessa, niin sitä ei tietenkään tehdä pelkäämään ikään kuin julkisilla panostuksilla, vaan se vaatii myös merkittävää lisäsatsausta meidän yrityksiltä. Nyt siis jälleen kerran tullaan siihen, että me voisimme verotuksen keinoin laukea voimakkaasti meidän yritysten t&k&i-panostuksia ja niiden lisäystä. Me tiedämme sen, että tämä esitetty muutos on vielä kuitenkin aika kosmeettinen, vaikka sinänsä tervahdin sitä ilolla, että se nyt tehdään. Mitä te ajattelette siitä, voitaisiinko tätä t&k&i-kokonaisuutta ja tätä verovähennystä ja sen sisältöä kuitenkin arvioida myös laajemmin, niin että nämä yritysten t&k&i-menot voitaisiin myös laajemmin sisällyttää vähennyksen piiriin, jolloin aidosti luotaisiin selkeämpi kannustin myös näiden t&k&i-menojen lisäämiselle? Vaikka totta kai ainahan näissä panostuksissa yritykset lähtevät siitä liiketoiminnan näkökulmasta, me kuitenkin tiedämme sen, että tämä kohdistuu nyt hyvin rajatusti yritysten käyttöön. Myös elinkeinoelämä on kuitenkin toivonut laajempaa vähennystä, joka palvelisi laajemmin meidän yrityskenttää, joten miten ministeri suhtautuu: Ensinnäkin, miten te näette tämän ilmiselvän ristiriidan tämän 4 prosentin bkt-tavoitteen osalta, ja miten te näette nyt tämän laajemman verovähennyksen roolin tulevaisuudessa? Onko se mahdollista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

15.44 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Erinomainen hallituksen esitys, jolla pyritään sitä valtion ja julkisen hallinnon vipuvoimaisuutta lisäämään, jotta Suomi olisi sellainen maa, johon kannattaisi myös tuotekehitysinnovaatiopuolelle satsata ja investoida. Ja juuri tämä, että se on monivuotinen, on merkki hyvästä ennakoitavuudesta, jota investointisektori kaipaa ja jota ulkomailta käsin katsotaan sisäänpäin.

Eräs tuttavani soitti Yhdysvalloista ja on kiinnostunut akkuteknologiasta, suola-akuista, ja kysyi, millainen investointiympäristö Suomi on, niin minä sanoin, että siinä ja siinä, suhteellisen hyvä, ei maailman paras, mutta suhteellisen hyvä. Ja hän kysyi, löytyykö suola-akkuteknologiaa ja muuta vastaavaa, niin minä sanoin, että itse asiassa löytyy ja että hänen pitäisi tulla mahdollisimman pian käymään ja voitaisiin häntä esitellä eri paikoille, ja toivottavasti se hänen 10—200 miljoonan salkkunsu pystyttäisiin tänne Suomeen jonnekin saamaan, vaikka Vantaalle tai Espooseen, muualle Uudellemaalle. Kyllä nämä vuosia eteenpäin katsottavat, ennakoitavuuteen liittyvät kysymykset ovat kullannarvoisia, ja niistä suuret kiitokset.

Toinen asia, toinen pointti tähän liittyen on tietenkin tämä, että nythän on varmistettava, ja kysynkin ministeriltä, miten on varmistettu, että ne yritykset, jotka muutenkin satsaisivat ja joille tämä verovähennys ei välttämättä olisi kovin merkittävä asia — ne suuret yritykset toki edelleen satsaavat ja ottavat tämän helpotuksen mielellään vastaan, mutta miten tätä kohdennusta voitaisiin vielä tarkemmin rajata? Ja toivon todella, että edustaja Viitanen ja verojaosto myös katsovat sitä, että ne yhtiöt, jotka tätä eniten tarvitsevat, todella saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

vat sen, eikä se verohelpotus mene niille, joilla juristit tai muu kokonaisuus jo valmiiksi pystyisi sen handlaamaan ja saamaan sisään, tulouttamaan kirjoihin.

Sitten kolmanneksi se, että tähän vaikuttaa miinus 19 miljoonaa euroa veroihin, mitä valtio saa. Mikä on se vahvin odotusarvo sille, mitä me tällä saamme pitkällä tähtäimellä? Tähän on positiivista, jos ministeri pystyisi arvioimaan, että tällä on tarkoitus kolminkertaistaa tämä 19 miljoonaa tai kymmenkertaistaa se, tai satakertaistaa se, ja sittenhän tällaiset verohelpotukset olisivat laajamittaisesti tämänkin eduskunnan hyväksyttäviä ja sen vahvasti tukemia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt vielä edustaja Lohikoski ja sen jälkeen ministeri Saarikko.

15.47 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuota tki-lisävähennystä ensi vuoden alusta alkaen korkeammaksi. 150 prosentin lisävähennys olisi kyseessä nykyisen 50 prosentin lisävähennyksen sijaan. Vasemmistoliitto kannattaa tki-tukien nostoa, mutta me kyllä suhtaudumme hieman kriittisesti näihin yritysten verotukiin, eli oheinen esitys ei siis ole meidän näkökulmastamme ideaali, mutta se nyt täyttää toki sen, mitä tällä aikataululla on voitu saada aikaan.

Meillä on samanaikaisesti olemassa tämä parlamentaarinen tki-ryhmä, jossa pohditaan pidemmän tähtäimen tki-tukien nostoa. Tässä työryhmässä on aika paljon asiantuntijoita, ja kun olemme kuunnelleet, niin kritiikkiä sieltäkin tulee tälle verotukien muodolle, koska verotuki ei kohdennu välttämättä juuri niille yrityksille, jotka tätä tki-tukea eniten tarvitsisivat. Toisaalta sitten taas tässä kohdentumisessa ei ehkä voida huomioida niin paljon tätä perustutkimusta, mikä myöskin kaipaa tietysti tukea, esimerkiksi Suomen Akatemia ja niin edelleen.

No, yritystukien uudistamisesta ajattelemme niin, että tulisi tukea yritysten tasapuolisia kilpailuedellytyksiä siten, että tukia suunnataan jatkossa pois ympäristölle haitallisista tuista. Sen takia näemme, että panostamalla tki-tukiin jatkossa voidaan kehittää myös suomalaista perusteollisuutta siten, että täällä käytettävistä raaka-aineista saadaan enemmän irti jalostusarvoa, vientituloja ja työtä. Mutta kysyisin ministeriltä, että vaikka tässä nyt toki käsittelemme juuri tätä kyseistä ehdotusta, niin miten näette tämän parlamentaarisen tki-ryhmän työn. Kun siinä keskustelemme näistä verotuista ja muista tuista, niin paljon meillä on ollut esillä tämä rahastomalli, joka on ollut yksi esitys, mikä ilmassa on ollut, että voitaisiin saada pitkäjänteisempää tki-tukea myöskin Suomessa, kuten joissain muissa maissa. Miten kommentoisitte, jos voitte hieman tätä asiaa sivuten tähän myöskin tulla? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

15.49 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua tästä kokonaisuudesta. Ensiksi muutama fakta vielä liittyen nyt juuri tähän nimenomaiseen esitykseen ja sitten laajemmin tähän pohdintaan tki-tukien, -kannusteiden ja tki-politiikan merkityksestä.

Tämä lisävähennys, joka on siis jo olemassa, jonka volyymi nyt kolminkertaistetaan, tuodaan 50:stä 150 prosenttiin, ja jonka aikajännettä tuodaan pidemmäksi, on erityinen lisävähennysmuoto, koska se koskee vain tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyötä, ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

yrittäjien omaa tutkimusta. Sen takia olen eri mieltä edustaja Marttisen kanssa, että tämä ei olisi hyvä järjestelmä nimenomaan pienten yritysten kannalta, koska nimenomaan aika monella pienellä yrityksellä on niin, että ei ole volyymia ja resurssia kehittää yrityksen sisällä kokonaista omaa sektoria, jonka tehtävänä ovat tutkimus- ja kehityspanokset, vaan nimenomaan kaivattaisiin yhteistyötä korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimusyhteisöjen kanssa. Eli tällä on tarkoitus nimenomaan lisätä vuorovaikutusta yritysten ja korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä, eli win-win. Se satsaus, johon me annamme yrityksille verokannusteen, tulee tuottamaan ja generoimaan hyvää ja myöskin yhteistyötä ja sitä kautta myöskin taloudellista tukea korkeakoulutukselle ja tutkimuslaitoksille. Pienenä maana meidän täytyy pystyä yhä paremmin hyödyntämään meidän omat voimavaramme, ja tämän vähennyksen merkitys on nimenomaan tuoda nämä tiiviimmin yhteen. Siksi minä ajattelen, että tämä ei nimenomaan sulje pk-yrittäjäkenttää pois, vaan päinvastoin on vastaus heille sitä helpommin.

Mutta siitäkin olen samaa mieltä, että nähtäväksi jää. Näiden vaikutusarviot ovat erityisen vaikeita, varsinkin siksi, että meillä on ollut tällainen aikaisemmin käytössä, mutta hyvin lyhyen ajan. Taisi olla kokoomusjohtoisen hallituksen aikana vuonna 13 ja 14 tämä laajempi t&k-verokannustin, mutta sitä pidettiin aikanaan mallina byrokraattisena. Sitä pidettiin ennakoimattomana, eikä sitä vaikutelmaa kyllä lainkaan vähentänyt se, että sen jo alun perin perin lyhyttä soveltamisaikaa lyhennettiin kesken kaiken vielä entisestään, ja yleensä veroratkaisut eivät sellaisina ole parhaita, siis poukkoilevat ja lyhytjänteiset ratkaisut. Sillä kannustimella ei aikanaan tutkimuksissa havaittu tilastollisesti merkittäviä vaikutuksia. Siksi on tärkeää todeta se reilusti ääneen ja korostaa, että tässä on nyt erilaiset parametrit ja myöskin pidempi aikajänne ja sen vaikuttavuus pystytään siten todentamaan.

Mitä tulee sitten näiden tki-verokannusteiden merkitykseen, uusin kansainvälinen tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ne ovat käytännössä parhaita innovaatiopolitiikan välineitä. Se ei ole siis minun mielipiteeni, vaan se on tutkimuskirjallisuuskatsauksesta, joka toteaa: ”Aineistoanalyysi antaa viitteitä siitä, että eniten vaikuttavuutta saadaan selkeällä ja vakaalla t&k-verohuojennusjärjestelmällä. Uudemmassa kirjallisuudessa t&k-verokannustimien” — siis yleisellä tasolla verokannustimien — ”on arvioitu olevan yksi parhaista innovaatiopolitiikan työkaluista ja t&k-verotukien nettohyötyjen ylittävän suorien t&k-tukien nettohyödyt.” Tämä evästyksiksi myös siihen parlamentaariseen työryhmään, josta itse ajattelen niin, että valtion rahoitusosuutta, joka on aika mittava, iso kysymys, miten se hoidetaan, voitaisiin hoitaa myös verotuksen keinoin myös tätä nyt käsillä olevaa kannustinta laajemmalla kannustimella, joka kyllä oli myöskin esillä hallituksen budjettineuvotteluissa. Tähän kokonaisuuteen kuitenkin päädyttiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.